ECLI:LV:ADAT:2023:1025.A420143922.9.S
Lieta Nr.A420143922, AA43-0907-23/13

Administratīvā apgabaltiesa
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2023.gada 25.oktobrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Sanita Kanenberga, tiesneši Inga Juhņeviča-Knoka un Valters Poķis

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu daļā par Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2022.gada 7.janvāra lēmuma Nr.1-17/185 atzīšanu par prettiesisku un mantisko zaudējumu – dīkstāves laikā negūto ienākumu – atlīdzināšanu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 17.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Ministru kabineta 2021.gada 9.oktobra rīkojumu Nr.720 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (turpmāk – rīkojums), lai apturētu straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazinātu novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību, visā valsts teritorijā no 2021.gada 11.oktobra līdz 2022.gada 11.janvārim tika izsludināta ārkārtējā situācija, rīkojuma 5.3.apakšpunktā nosakot, ka valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieki un amatpersonas no 2021.gada 15.novembra savus darba pienākumus var veikt tikai tad, ja viņiem ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts.

2022.gada 7.janvārī rīkojumā tika izdarīti grozījumi, nosakot, ka ārkārtējā situācija visā valsts teritorijā izsludināta no 2021.gada 11.oktobra līdz 2022.gada 28.februārim, kā arī paredzot no 2022.gada 15.februāra rīkojuma 5.3.apakšpunktu izteikt jaunā redakcijā, proti, valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieki un amatpersonas savus darba pienākumus var veikt tikai tad, ja viņi ir uzrādījuši primārās vakcinācijas, balstvakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu.

Savukārt atbilstoši rīkojuma 5.2.apakšpunktā paredzētajam, ja darba devējs ir informējis darbinieku (amatpersonu), ka darba pienākumu veikšanai nepieciešams vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts, darbinieka (amatpersonas) pienākums ir uzsākt vakcināciju ne vēlāk kā 10 dienu laikā no minētās informācijas saņemšanas un to pabeigt ne vēlāk kā septiņas dienas pēc vakcīnas lietošanas instrukcijā norādītā īsākā termiņa. Ja darbinieks (amatpersona) vakcināciju nav uzsācis vai pabeidzis noteiktajā termiņā (līdz 2021.gada 15.novembrim), darba devējs darbinieku (amatpersonu) atstādina no darba vai amata pienākumu veikšanas.

2022.gada 1.martā rīkojums zaudēja spēku, izbeidzot valsts teritorijā izsludināto ārkārtējo situāciju.

[2] Ar /Nosaukums/ (turpmāk – dienests) ģenerāldirektora 2021.gada 13.novembra rīkojumu Nr.8.1/222/2021 „Par dīkstāves noteikšanu /pers. A/" (turpmāk – dienesta rīkojums) pieteicējam – dienesta /amata nosaukums/ /pers. A/ no 2021.gada 15.novembra līdz brīdim, kamēr pieteicējs uzrāda sadarbspējīgu vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu vai atzinumu par vakcinācijas atlikšanu, bet ne ilgāk kā līdz 2022.gada 14.februārim, noteikta dīkstāve bez darba samaksas saglabāšanas (ar dienesta ģenerāldirektora 2022.gada 15.februāra rīkojumu Nr.8.1/42/2022 „Par dīkstāves pagarināšanu" pieteicējam noteiktā dīkstāve pagarināta, bet ne ilgāk kā līdz 2022.gada 28.februārim, brīdinot, ka pēc tam valsts civildienesta attiecības tiks izbeigtas).

Nepiekrītot dienesta rīkojumam, pieteicējs to apstrīdēja Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā (turpmāk – ministrija), kas ar 2022.gada 7.janvāra lēmumu Nr.1-17/185 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) dienesta rīkojumu atstāja negrozītu.

Pārsūdzētais lēmums pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[2.1] Dienests rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktu piemērojis kopsakarā ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma (turpmāk – Pārvaldības likums) 7.^{3} panta otro un trešo daļu. Pretrunas starp tiesību normām nav saskatāmas. Pārvaldības likums tieši paredz gadījumus, kad citos normatīvajos aktos noteikto prasību dēļ var noteikt dīkstāvi. Rīkojuma 5.3.apakšpunkts neparedz iespēju pieteicējam amata pienākumus veikt attālināti, līdz ar to dienestam bija tiesības pieteicējam noteikt dīkstāvi. Turklāt atbilstoši likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4.panta pirmajai daļai ārkārtējā situācija ir īpašs tiesiskais režīms, kura laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus. Ārkārtējās situācijas normatīvo regulējumu pamatotības un samērīguma kontrole nav ne ministrijas, ne dienesta kompetencē. Nav šaubu par to, ka Ministru kabinets ir kompetents izsludināt ārkārtējo situāciju, pārliecinoties par noteikto ierobežojumu pamatotību un samērīgumu, savukārt ministrijas un dienesta kompetencē ir ievērot Ministru kabineta noteiktos ierobežojumus.

[2.2] Ministru kabineta 2021.gada 28.septembra noteikumu Nr.662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" (turpmāk – noteikumi Nr.662) 2.21.apakšpunktā skaidrots jēdziens „derīgs sadarbspējīgs sertifikāts", pieļaujot lietot tādus jēdzienus kā „vakcinācijas sertifikāts" un „pārslimošanas sertifikāts". Rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktā norādītais „vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts" tulkojams sistēmiski. Dienesta pienākums bija piemērot rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktu atbilstoši mērķim apturēt straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazināt novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību.

[3] Administratīvajā rajona tiesā 2022.gada 3.februārī saņemts pieteicēja pieteikums, kas pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[3.1] Dienests nav pareizi interpretējis rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktu, dienesta rīkojums ir pretrunā tiem. Rīkojums paredz tikai atstādināšanu, kas savukārt ir pretrunā augstāka spēka normai – Pārvaldības likumam –, kas darba devējam atstāj iespēju ļaut darbiniekam bez Covid-19 sertifikāta turpināt darbu arī attālināti, kā pieteicējs to darīja līdz dīkstāvei. Dienesta rīkojums pamatots ar rīkojumu, nevis kopsakarā ar Pārvaldības likumu. Dīkstāve ir faktisko apstākļu sekas. Tiesību normas arī neparedz dīkstāvi bez darba samaksas saglabāšanas, jo darba samaksa dīkstāvē ir atkarīga tikai no tā, vai darbinieks bijis gatavs veikt darba pienākumus. Citādi būtu, ja pieteicēju atstādinātu. Nav skaidrs, kāpēc dienests atsaucas uz rīkojumu, kas paredz atstādināšanu, bet nosūta dīkstāvē.

[3.2] Dienests 2021.gada 8.oktobrī izdeva rīkojumu Nr.1.3/CS/31/2021 „Par darba organizāciju /Nosaukums/ Covid-19 infekcijas izplatības samazināšanai" (turpmāk – rīkojums par darba organizāciju), kura 1.punktā noteikti amati, kuru darba pienākumu veikšanai no 2021.gada 15.novembra ir nepieciešams sadarbspējīgs vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts. Minētais jau izdošanas brīdī neatbilda augstāka spēka normatīvajiem aktiem, kas regulēja pieteicēja darba attiecības ar dienestu, piemēram, Darba likumam. Turklāt izdošanas brīdī valstī nebija ārkārtējās situācijas, kā arī nebija atrunāts ne termiņš, līdz kuram jāvakcinējas, ne arī sankcijas.

[3.3] Obligātā vakcinācija nav ne pamatota, ne samērīga. Pieteicējs 2021.gada 8.novembrī lūdza ļaut turpināt darbu attālināti. Darbiniekam, kurš nav kontaktā ar citiem darbiniekiem, nav riska darbā saslimt ar Covid-19. Tātad obligāta vakcinācija šādam darbiniekam ir nesamērīga, salīdzinot ar iespējamo risku veselībai dēļ vakcīnas blaknēm. Turklāt pieteicējs Covid-19 ir pārslimojis. Tāpat ir iespējams veikt testus. Nav informācijas, cik ilgi vakcīna ir efektīva, salīdzinot ar pārslimošanu. Slimību profilakses un kontroles centra dati liecina, ka pārslimošana pasargā ilgāk. Pirms dīkstāves pieteicējam bija antivielas. Nav arī pētījumu par vakcīnas ietekmi uz kopējo mirstību Latvijā.

[3.4] Dienestam, rūpējoties par darbiniekiem, vajadzēja apstrīdēt rīkojuma 5.3.apakšpunktu. Ministru kabinets arī ārkārtējā situācijā nav pilnvarots ierobežot Latvijas Republikas Satversmē (turpmāk – Satversme) noteiktās pamattiesības, tai skaitā izvēlēties nodarbošanos, un pieļaut diskrimināciju un pazemojošu izturēšanos.

[3.5] Pieteicējam 2021.gada 30.aprīlī bija pozitīvs Covid-19 tests, pēc kā 2021.gada 11.maijā pieteicējam tika piešķirts pārslimošanas sertifikāts. Atbilstoši noteikumu Nr.662 221.2.apakšpunktam sertifikātu par pārslimošanas faktu izsniedz, ja persona ir pārslimojusi Covid-19 un kopš pirmā pozitīvā RNS testa parauga ņemšanas datuma ir pagājušas 11 dienas, bet ne vairāk kā 180 dienas, bet nav teikts, ka sertifikāta derīguma termiņš ir 180 dienas. Arī rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktā minēts tikai vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts, neko neminot par termiņu, līdz ar to pieteicējs normas ir ievērojis. Noteikumos Nr.662 nav skaidri noteikts, kā vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātam tiek piešķirts derīguma termiņš. Jāvērtē, vai atsauce uz noteikumu Nr.662 2.21.apakšpunktu norāda, ka sertifikāts ir derīgs. Ir atzīstams, ka pieteicēja iesniegtais sertifikāts bija atbilstošs, kas nozīmē, ka dīkstāves noteikšana nebija pamatota.

[4] Ministrija paskaidrojumā norādījusi, ka pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā ietvertajiem argumentiem, papildus paskaidrojot, ka pašam pieteicējam atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17.panta pirmās daļas 11.punktam ir tiesības vērsties Satversmes tiesā. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 104.panta otro daļu tiesai nepieciešams vērsties Satversmes tiesā tikai tādā gadījumā, ja tā uzskata, ka konkrētā tiesību norma neatbilst Satversmei. Tiesai piemērojamo tiesību normu konstitucionalitātes pārbaude ir jāveic pēc savas iniciatīvas.

[5] Dienests paskaidrojumā norādījis, ka pieteikumu uzskata par nepamatotu, pamatojoties uz dienesta rīkojumā minēto. Papildus paskaidrots turpmākais.

[5.1] Pārvaldības likuma 7.^{3} panta otrā un trešā daļa paredz darbinieku atstādināt vai noteikt dīkstāvi darbinieka vainas dēļ. Tādējādi likumdevējs ir ļāvis darba devējam izlemt, kādu tiesisko līdzekli izvēlēties. Tiesisko seku ziņā atstādināšana vai dīkstāves noteikšana Covid-19 ārkārtējās situācijas laikā ir identiski procesi, jo abos gadījumos nodarbinātais nedrīkst veikt pienākumus un netiek maksāta atlīdzība. Apstāklim, ka dienests bija pieteicēju brīdinājis tieši par atstādināšanu, nav tiesiskas nozīmes, jo normatīvajos aktos brīdinājums kā atstādināšanas vai dīkstāves noteikšanas obligāta sastāvdaļa nav noteikts, bet ir tikai nepieciešams informēt nodarbināto par nepieciešamību iegūt sertifikātu, kas tika izdarīts dienesta ģenerāldirektora 2021.gada 11.oktobra e-pastā.

[5.2] Pārvaldības likuma 7.^{3} panta trešā daļa paredz noteikt dīkstāvi citos normatīvajos aktos noteikto prasību dēļ – šajā gadījumā rīkojumā noteikto prasību dēļ. Dienestam nebija iespēju pārcelt pieteicēju amatā, kur nebūtu vajadzīgs sertifikāts, bet bija obligāti jāizdod administratīvais akts, nosakot dīkstāvi. Nav konstatējami īpaši apstākļi, lai samērīguma principa vārdā rīkotos citādi. Ārkārtējās situācijas apstākļos personu tiesību ierobežojumi vienmēr ir būtiskāki. Normatīvo regulējumu pamatotības un samērīguma kontrole nav dienesta kompetencē, dienestam ir jāievēro Ministru kabineta noteiktie ierobežojumi.

[5.3] Atbilstoši rīkojuma par darba organizāciju 23.punktā noteiktajam, ja saistībā ar ārkārtējās situācijas izsludināšanu ārējos normatīvajos aktos tiek pastiprinātas epidemioloģiskās prasības darba vietā, nodarbinātie ievēro ārējos normatīvajos aktos noteikto. Tādējādi pretrunu gadījumā ir piemērojami ārējie normatīvie akti, kas izdoti arī pēc rīkojuma par darba organizāciju, tai skaitā rīkojums.

[5.4] Noteikumu Nr.662 2.21.apakšpunktā skaidrots jēdziens „derīgs sadarbspējīgs sertifikāts". Atsevišķos gadījumos izmantoti jēdzieni „vakcinācijas sertifikāts" un „pārslimošanas sertifikāts". Rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktā norādītais vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts tulkojams sistēmiski. Pieteicēja pārslimošanas sertifikāts atstādināšanas brīdī vairs nebija derīgs. Noteikumu Nr.662 223.7.apakšpunkts paredz, ka Latvijā izsniegts pārslimošanas sertifikāts satur tā derīguma termiņu, kas ir 180 dienas kopš pirmā pozitīvā testa parauga ņemšanas datuma.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 17.aprīļa spriedumu pieteicēja pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Administratīvā procesa likuma 70.panta trešā daļa noteic, ka administratīvais akts ir spēkā tik ilgi, līdz to atceļ, izpilda vai vairs nevar izpildīt sakarā ar faktisko vai tiesisko apstākļu maiņu.

Rīkojums ar 2022.gada 1.martu zaudēja spēku, secīgi zuda arī tiesiskais pamats pieteicējam noteiktajai dīkstāvei, kā rezultātā pieteicējs ar 2022.gada 1.martu tika atjaunots darbā, kas nozīmē, ka arī pārsūdzētais lēmums ar 2022.gada 1.martu ir zaudējis spēku, kā rezultātā tā atcelšana tiesiski vairs nav iespējama, bet tiesa, skatot lietu pēc būtības, var vērtēt tikai tā tiesiskumu.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 184.panta otrās daļas 1.punktā noteikto pieteikumu var iesniegt arī par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku, ja tiesas spriedums par administratīvā akta prettiesiskumu ir nepieciešams atlīdzinājuma pieprasīšanai vai lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos.

Pieteicējs ir lūdzis tiesu vērtēt pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu un atlīdzināt mantiskos zaudējumus – dīkstāves laikā negūtos ienākumus –, līdz ar to tiesa precizējusi pieteikuma priekšmetu, nosakot, ka tiks vērtēts pārsūdzētā lēmuma tiesiskums un prasījums atlīdzināt mantiskos zaudējumus.

[6.2] Tiesa, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos dokumentus, secinājusi, ka pieteikums ir noraidāms.

[6.3] Rīkojuma izdošana bija pamatota ar vairākiem normatīvajiem aktiem, proti, Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punkta „e" apakšpunktu, likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4.pantu, 5.panta pirmo daļu un 6.panta pirmās daļas 1.punktu un otro daļu, 7.panta 1.punktu un 8.pantu, kā arī Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta otro daļu.

Likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4.pants noteic, ka ārkārtējā situācija ir īpašs tiesiskais režīms, kura laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus. Ārkārtējo situāciju var izsludināt tāda valsts apdraudējuma gadījumā, kas saistīts ar katastrofu, tās draudiem vai kritiskās infrastruktūras apdraudējumu, ja būtiski apdraudēta valsts, sabiedrības, vides, saimnieciskās darbības drošība vai cilvēku veselība un dzīvība.

Likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 5.panta pirmā daļa paredz, ka ārkārtējo situāciju izsludina Ministru kabinets uz noteiktu laiku, bet ne ilgāku par trim mēnešiem. Savukārt minētā panta trešā daļa piešķir Ministru kabinetam tiesības nepieciešamības gadījumā izsludināto ārkārtējo situāciju pagarināt uz laiku, kas nav ilgāks par trim mēnešiem.

Saskaņā ar likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 7.panta 1.punktu atkarībā no valsts apdraudējuma veida, intensitātes un rakstura, kā arī apdraudētās teritorijas lieluma ārkārtējo situāciju Ministru kabinets var izsludināt visā valstī.

Ārkārtējā situācija visā valsts teritorijā bija izsludināta no 2021.gada 11.oktobra līdz 2022.gada 28.februārim, līdz ar to šajā ārkārtējās situācijas laikā tieši Ministru kabinetam bija deleģējums gan ierobežot valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, gan uzlikt tām papildu pienākumus.

Likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 8.panta pirmajā daļā ir uzskaitīts tas, ko Ministru kabinetam ir tiesības noteikt, izsludinot ārkārtējo situāciju. Savukārt panta otrajā daļā ir teikts, ka, izsludinot ārkārtējo situāciju, Ministru kabinetam papildus šā panta pirmajā daļā minētajām tiesībām ir tiesības noteikt konkrētajā ārkārtējā situācijā nepieciešamus pasākumus, kas valsts apdraudējuma un tā seku novēršanai vai pārvarēšanai paredzēti likumos, kā arī valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju kompetenci valsts apdraudējuma novēršanā vai pārvarēšanā.

Tādējādi secināms, ka bez jau noteiktajām tiesībām, kas precīzi ir uzskaitītas likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 8.panta pirmajā daļā, Ministru kabinetam ir arī papildu tiesības konkrētajā ārkārtējā situācijā noteikt vēl citus nepieciešamus pasākumus, kas paredzēti likumos.

Konkrētajā gadījumā Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta otrajā daļā ir tieši paredzēts, ka Ministru kabinets nosaka epidemioloģiskās drošības pasākumus atsevišķu infekcijas slimību izplatības ierobežošanai.

Tādējādi secināms, ka vispārīgi Ministru kabinetam bija noteikts deleģējums gan izsludināt ārkārtējo situāciju, gan tās laikā noteikt nepieciešamos pasākumus, lai apturētu straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazinātu novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību, paredzot pasākumus, kā infekcijas slimības – Covid-19 – izplatību ierobežot.

[6.4] Tiesa nav konstatējusi, ka rīkojuma 5.3.apakšpunkts būtu pretrunā Pārvaldības likumam. Pārvaldības likuma 4.panta pirmās daļas 7.punkts paredz, ka Covid-19 infekcijas izplatīšanās vai izplatīšanās draudu gadījumā Ministru kabinets epidemioloģiskās drošības nolūkos var noteikt īpašus epidemioloģiskās drošības pasākumus, kurus personām nepieciešams veikt. Tāpat atbilstoši noteikumu Nr.662 1.21.apakšpunktam sadarbspējīgu vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu pieprasīšana tiek minēta starp epidemioloģiskās drošības pasākumiem, kas ir veicami, lai ierobežotu Covid-19 infekcijas izplatību.

Rīkojuma 5.3.apakšpunktā Ministru kabinets kā vienu no pasākumiem Covid-19 izplatības ierobežošanai bija paredzējis to, ka valsts un pašvaldību institūcijās (tai skaitā kapitālsabiedrībās) darba un amata pienākumus var veikt tikai tādas amatpersonas un darbinieki, kuriem ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts. Tādējādi Ministru kabinetam bija noteikts deleģējums ārkārtējās situācijas apstākļos noteikt papildu pienākumu, proti, tām personām, kurām nav pārslimošanas sertifikāta, vakcinēties, lai iegūtu vakcinācijas sertifikātu, neparedzot iespēju ārkārtējās situācijas apstākļos darba pienākumus veikt attālināti.

Saskaņā ar Epidemioloģiskās drošības likuma 30.panta trešo daļu, ja sākusies epidēmija vai pandēmija vai pastāv tās draudi, var izsludināt papildu obligāto vakcināciju Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Tādējādi arī šajā likuma normā ir paredzēts pilnvarojums Ministru kabinetam izsludināt papildu obligāto vakcināciju.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 11.pantā ietvertajam likuma atrunas principam privātpersonai nelabvēlīgu administratīvo aktu iestāde var izdot uz Satversmes, likuma, kā arī uz starptautisko tiesību normas pamata. Saskaņā ar juridiskajā literatūrā skaidroto likuma atrunas principa būtība ir tāda, ka iestāde personai nelabvēlīgu administratīvo aktu var izdot tikai uz tautas vai tautas vēlētu priekšstāvju pieņemta vai akceptēta normatīvā akta pamata.

Likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 10.panta pirmā daļa noteic, ka Saeimas Prezidijs Ministru kabineta lēmumu par ārkārtējo situāciju vai par tādiem grozījumiem lēmumā par ārkārtējo situāciju, kuri nosaka papildu teritoriālos vai tiesību ierobežojumus, kā arī par izsludinātās ārkārtējās situācijas pagarināšanu nekavējoties iekļauj Saeimas sēdes darba kārtībā. No publiski pieejamās informācijas izriet, ka Saeima 2021.gada 14.oktobra sēdē nolēma atbalstīt Ministru kabineta lēmumu izsludināt ārkārtējo situāciju no 2021.gada 11.oktobra līdz 2022.gada 11.janvārim, lai apturētu straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazinātu novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību, atbilstoši rīkojumā noteiktajam.

Tāpat Saeima ir atbalstījusi arī ārkārtējās situācijas pagarināšanu līdz 2022.gada 28.februārim.

Tādējādi arī konkrētajā gadījumā Saeima ir akceptējusi rīkojumu, tai skaitā rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktu.

[6.5] Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 6.pantu valsts pārvalde ir organizēta vienotā hierarhiskā sistēmā. Neviena iestāde vai pārvaldes amatpersona nevar atrasties ārpus šīs sistēmas.

Savukārt Valsts pārvaldes iekārtas likuma 6.panta pirmā un otrā daļa noteic, ka Ministru kabinets īsteno padotību pār valsts pārvaldes organizāciju (institucionālā padotība) un pār valsts pārvaldes funkciju pildīšanu (funkcionālā padotība). Ministru kabinets padotību īsteno ar atsevišķa Ministru kabineta locekļa starpniecību. Ministru kabineta loceklis padotību īsteno tieši vai ar tiešās pārvaldes iestādes, tās struktūrvienības vai amatpersonas starpniecību.

Tādējādi situācijā, ja Ministru kabinets bija izdevis rīkojumu un tā 5.3.apakšpunktā noteicis, ka valsts institūciju darbinieki un amatpersonas savus darba pienākumus var veikt tikai tad, ja viņi ir uzrādījuši primārās vakcinācijas, balstvakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, dienestam nebija iespēju rīkoties pretēji Ministru kabineta noteiktajam, tāpēc dienesta rīcība, pieprasot, lai pieteicējs uzrāda primārās vakcinācijas, balstvakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, bija pamatota un tiesiska.

[6.6] Dienesta ģenerāldirektors 2021.gada 8.oktobrī izdeva rīkojumu par darba organizāciju. Ņemot vērā noteikumu Nr.662 24.2. un 24.4.apakšpunktā noteiktos kritērijus un izvērtējot darba pienākumus un darba apstākļus, tā 1.punktā tika noteikti amati, kuros darba pienākumu veikšanai no 2021.gada 15.novembra ir nepieciešams sadarbspējīgs vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts. Pieteicējs iebildis, ka tas darīts pirms Ministru kabinets pieņēma rīkojumu.

Saskaņā ar noteikumu Nr.662 24.2. un 24.4.apakšpunktu (*redakcijā, kas bija spēkā 2021.gada 11.oktobrī*) darba devējs darbu klātienē organizē, lai samazinātu inficēšanās riskus darba vietā un risku pakalpojuma saņēmējiem. Darba devējam ir tiesības noteikt katra darbinieka (amatpersonas) (tai skaitā brīvprātīgo un personu ar ārpakalpojuma līgumiem) inficēšanās risku un iespējamo risku citu cilvēku veselībai, izvērtējot viņa darba pienākumus un darba apstākļus, un noteikt tos darbus, kuru veikšanai ir nepieciešams vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts. Darba devējs, vērtējot darbus, ņem vērā šādus kritērijus: darbinieks (amatpersona) darba (amata, dienesta) pienākumu pildīšanas laikā ir tiešā saskarsmē ar klientiem, nonāk fiziskā kontaktā vai ilgstoši atrodas tuvāk par diviem metriem no klienta vai vairāki darbinieki (amatpersonas) darba (amata, dienesta) pienākumus veic ilgstošā savstarpējā saskarsmē, nonāk fiziskā kontaktā vai ilgstoši atrodas tuvāk par diviem metriem; darbinieku (amatpersonu) klātienes darba (amata, dienesta) pienākumi ir kritiski svarīgi sabiedrībai, kā arī uzņēmuma vai iestādes darbības nepārtrauktības nodrošināšanai.

Tādējādi dienestam bija tiesības arī pirms rīkojuma noteikt, kādiem darbiniekiem darba vai amata pienākumu pildīšanai ir nepieciešams vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts, jo noteikumi Nr.662 stājās spēkā 2021.gada 11.oktobrī, savukārt rīkojums par darba organizāciju atbilstoši tā

25.punktam stājās spēkā 2021.gada 12.oktobrī.

Noteikumu Nr.662 25.punkts noteica, ka darba devējs neļauj šo noteikumu 24.punktā minētajiem darbiniekiem (amatpersonām) veikt darba pienākumus, kas saistīti ar darba devēja apzinātajiem inficēšanās riskiem darba vietā, ja darbinieks (amatpersona) nav uzrādījis vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu.

[6.7] Pieteicējs ar iesniegumu vērsās pie dienesta ģenerāldirektora, lūdzot atļaut turpināt darbu attālināti, neatstādinot un saglabājot darba algu.

Ar dienesta ģenerāldirektora 2021.gada 11.oktobra e-pastu dienesta darbinieki tika informēti par vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta nepieciešamību darbam pēc 2021.gada 15.novembra.

2021.gada 9.novembrī dienesta ģenerāldirektors brīdināja pieteicēju, ja līdz 2021.gada 14.novembrim pieteicējs dienesta Personāla daļā neiesniegs vakcinācijas sertifikātu, pieteicējs ar 2021.gada 15.novembri tiks atstādināts no darba pienākumu veikšanas bez darba samaksas saglabāšanas.

Tomēr pieteicējs iesniedza ES digitālo Covid-19 sertifikātu, kurā norādīts, ka tas derīgs no 2021.gada 11.maija līdz 2021.gada 27.oktobrim.

Pieteicēja ieskatā noteikumi Nr.662 nenoteic sertifikāta derīguma termiņu, kam tiesa nav piekritusi, jo noteikumu Nr.622 2.21.apakšpunkts jau kopš noteikumu spēkā stāšanās brīža paredz, ka derīgs sadarbspējīgs sertifikāts ir derīgs Eiropas Savienībā vienots digitāls vai papīra formāta apliecinājums par personas epidemioloģisko drošību Covid-19 infekcijas gadījumā noteiktā laikposmā, proti, tiek uzsvērts tā derīgums noteiktā laikposmā. Tādējādi ir tikai loģiski, ka pieteicējam tika prasīts derīgs vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts.

[6.8] Pieteicējam nav skaidrs, kāpēc dienests atsaucas uz rīkojumu, kas paredz atstādināšanu, bet nosūtīja pieteicēju dīkstāvē.

Nav noliedzams, ka rīkojuma 5.2.apakšpunkts situācijā, ja darbinieks (amatpersona) vakcināciju nebija uzsācis vai pabeidzis noteiktajā termiņā (līdz 2021.gada 15.novembrim), paredzēja darba devējam pienākumu atstādināt darbinieku (amatpersonu) no darba vai amata pienākumu veikšanas. Taču jāņem vērā, ka jau rīkojuma 5.2.apakšpunkta spēkā stāšanās brīdī notika diskusijas, vai pareizāk ir veikt darbinieka atstādināšanu vai noteikt tam dīkstāvi (*https://lvportals.lv/skaidrojumi/333679-darbinieka-atstadinasana-arkartejas-situacijas-laika-2021*). Tiesa nav uzskatījusi, ka konkrētajos apstākļos tam būtu izšķiroša nozīme attiecībā uz pieteicēja faktisko situāciju. Saskaņā ar Darba likuma 58.panta pirmo daļu atstādināšana no darba ir ar darba devēja rakstveida rīkojumu noteikts pagaidu aizliegums darbiniekam atrasties darba vietā un veikt darbu, par atstādināšanas laiku viņam neizmaksājot darba samaksu. Savukārt saskaņā ar Darba likuma 74.panta otro daļu dīkstāve ir situācija, ja darba devējs darbinieku nenodarbina vai arī neveic darbinieka saistības izpildījuma pieņemšanai nepieciešamās darbības. Par dīkstāvi, kas radusies darbinieka vainas dēļ, viņš šo atlīdzību nesaņem. Līdz ar to seku ziņā gan atstādināšanas, gan dīkstāves gadījumā darbinieka situācija ir identiska, proti, darbinieks neveic savus darba pienākumus un atlīdzību nesaņem.

[6.9] Pieteicējs uzskata, ka obligātā vakcinācija nebija ne pamatota, ne samērīga. Turklāt pieteicējs uzskata, ka dienestam, rūpējoties par darbiniekiem, vajadzēja apstrīdēt rīkojuma 5.3.apakšpunktu, jo Ministru kabinets arī ārkārtējā situācijā nav pilnvarots ierobežot Satversmē noteiktās pamattiesības, tai skaitā izvēlēties nodarbošanos, un pieļaut diskrimināciju un pazemojošu izturēšanos.

Rīkojums bija vispārējais administratīvais akts, līdz ar to pieteicējs to varēja pats pārsūdzēt administratīvajā tiesā. Dienestam kā valsts pārvaldes iestādei rīkojums bija obligāts. Tādējādi tiesa piekritusi dienesta norādītajam, ka ārkārtējās situācijas normatīvo regulējumu pamatotības un samērīguma kontrole nebija dienesta kompetence. Dienests ir izpildījis tajā brīdī spēkā esošā rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktu, kuru izdošana, kā jau tiesa norādīja iepriekš, bija Ministru kabineta kompetencē. Rīkojuma minētos punktus pieteicējs nav pārsūdzējis, kaut arī šādas tiesības pieteicējam saskaņā ar likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 20.panta otro daļu bija rīkojuma spēkā esības laikā, kā arī viena mēneša laikā pēc īpašā tiesiskā režīma atcelšanas.

Attiecībā uz diskrimināciju norādāms, ka atbilstoši juridiskajā literatūrā skaidrotajam diskriminācijas aizlieguma funkcija ir noteiktos gadījumos ierobežot atšķirīgās attieksmes attaisnojumu abās salīdzināmajās situācijās. Tas aizliedz atšķirīgu attieksmi nevis vispār, bet gan tikai nedaudzos, stingri definētos gadījumos, kad atšķirība pamatojas uz aizliegtajiem kritērijiem.

Ja atšķirīgā attieksme balstīta uz kādu no kritērijiem, kas iekļauti diskriminācijas aizliegumā (piemēram, rasi, tautību, dzimumu, reliģisko piederību u.tml.), tad atšķirīgās attieksmes attaisnojums vai nu vispār nav iespējams, vai arī tas ir iespējams tikai izņēmuma gadījumā. Ja atšķirīgā attieksme balstās uz jebkuru citu kritēriju, tad pietiek pamatot, ka tai ir saprātīgi iemesli, ka tai ir leģitīms mērķis un ka tā ir samērīga.

Tiesa nav konstatējusi, ka pieteicēja tiesības bija ierobežotas uz kāda aizliegtā kritērija pamata. Līdz ar to konkrētajā gadījumā nav pamata uzskatīt, ka notikusi diskriminācija.

[6.10] Ņemot vērā šajā spriedumā konstatēto, tiesa secināja, ka tai nav pamata pārsūdzēto lēmumu atzīt par prettiesisku.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai nemantisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Tā kā tiesa nekonstatēja pārsūdzētā lēmuma prettiesiskumu, tiesai nav bijis pamata lemt arī par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu pieteicējam.

[6.11] Pieteicējs lūdzis tiesu sagatavot iesniegumu Satversmes tiesai par iespējamajiem Satversmes pārkāpumiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.^{1} panta pirmās daļas 2.punktā noteikto pieteikums iesniedzams, ja tiesa, izskatot administratīvo lietu pirmajā instancē, apelācijas vai kasācijas kārtībā, uzskata, ka norma, ko iestāde ir piemērojusi vai kas administratīvajā tiesas procesā būtu jāpiemēro šajā lietā, neatbilst Satversmei vai starptautisko tiesību normai (aktam).

Līdzīgi noteikts arī Administratīvā procesa likuma 104.panta otrajā daļā, proti, ja tiesa uzskata, ka tiesību norma neatbilst Satversmei vai starptautisko tiesību normai (aktam), tā tiesvedību lietā aptur un nosūta motivētu pieteikumu Satversmes tiesai.

Konkrētajā gadījumā tiesai, izskatot lietu, neradās šaubas par piemērojamo tiesību normu atbilstību Satversmei, līdz ar to tiesa nekonstatēja tiesisko pamatu pieteikuma iesniegšanai Satversmes tiesai. Turklāt rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktu pieteicējs kā vispārējo administratīvo aktu varēja pārsūdzēt Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā.

[7] Pieteicējs par minēto spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, kas pamatota ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Ir pārkāpts Administratīvā procesa likuma 11.pantā nostiprinātais likuma atrunas princips, jo pieteicējam bez tiesību normās noteikta pamatojuma noteikta dīkstāve.

[7.2] Pārvaldības likuma 7.^{3} panta otrā daļa ir pretrunā ar speciālo tiesību normu, proti, Valsts civildienesta likumu un tajā noteiktajām ierēdņa amata un ierēdņa pamatpienākumu prasībām, kurās nav ietverta obligāta prasība veikt medicīniskas manipulācijas, ievadot savā organismā recepšu zāles, kuru iedarbība ilgtermiņā nav pienācīgi izpētīta, tām izsniegta terminēta tirdzniecības atļauja ar nosacījumiem un par kuras uzraudzības procesā apkopoto un oficiāli atspoguļoto datu patiesumu pieteicējam ir pamatotas šaubas.

[7.3] Dienesta rīkojums nav spēkā, jo tā pamatā ir noteikumu Nr.662 24.punkts, kas saskaņā ar rīkojuma 3.punktu ārkārtējās situācijas laikā nebija piemērojams. Arī spriedumā norādītais noteikumu Nr.662 25.punkts ārkārtējās situācijas laikā nebija piemērojams.

[7.4] Valsts ir noteikusi nesamērīgu pienākumu, kas nav saistīts ar leģitīmo mērķi. Proti, nav izvērtējuma par to, kādu labumu iegūs sabiedrība, pakļaujot iespējamam veselības vai pat dzīvības riskam personu, kurai tiek uzlikts pienākums vakcinēties ar nepārbaudītu vakcīnu. Piespiešana pakļaut

sevi bīstamu zāļu, kas ir gēnu terapijas preparāts, iedarbībai nav samērīga.

[7.5] Pieteicēja tiesības uz dzīvību, kā arī tiesības uz spīdzināšanas, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās aizliegumu ir pārkāptas. Šīs pamattiesības nevar tikt ierobežotas nekādu apsvērumu dēļ. Pieteicējam pret viņa gribu jāveic medicīniskās manipulācijas ar tādu medikamentu, kura ietekme uz cilvēka organismu ilgterminā nemaz vēl nav izpētīta. Jebkura no šobrīd pielietotajām vakcīnām pret Covid-19 lēmuma pieņemšanas brīdī atradās klīniskās izpētes trešajā stadijā.

[7.6] Vispārzināms ir fakts, ka šobrīd ar koronavīrusa infekciju vairāk slimo tieši vakcinēti indivīdi, Ministru prezidents ir atzinis, ka ekspertu prognozes par milzīgu saslimušo skaitu ik dienas ir bijušas absolūti neadekvātas un katastrofāli nepareizas. Zāļu valsts aģentūra ir atzinusi vienu gadījumu, ka persona ir mirusi pēc vakcīnas saņemšanas. Līdz 2022.gada 31.janvārim Latvijā ir saņemti 3295 ziņojumi par vakcīnu blakusparādībām, no kuriem 21,8 % ir atzīti par būtiskiem. Šādu apstākļi dod pieteicējam tiesības atturēties no līdz galam neizpētītu zāļu lietošanas. Pieteicēja ieskatā nav izdarīti arī lietderības apsvērumi, proti, nav norādīti argumenti, kāpēc vesels cilvēks ir apdraudējums citiem.

[7.7] Rīkojuma un attiecīgi arī darba devēja rīkojums ir prettiesisks, jo neatbilst to izdošanas mērķim. Vakcinācija nenovērš personas no koronavīrusa pārnešanas vai saslimšanas ar to.

[7.8] Tiesa nav ņēmusi vērā pieteicēja argumentus, ka viņš jau ilgā laika periodā pirms apstrīdētā lēmuma izdošanas savus darba pienākumus veica attālināti un to varēja turpināt arī pēc 2021.gada 15.novembra.

[7.9] Iespēja, ka darbinieks pēkšņi varētu doties darbnespējā, nevar būt iemesls atstādināšanai no darba pienākumu veikšanas.

[7.10] Ministru kabinets ar rīkojumu ir pārsniedzis savu deleģējumu un kompetences robežas, nosakot ierobežojumus, kas izriet no rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunkta.

[7.11] Ministru kabinets, izdodot rīkojumu, ir pārkāpis arī Satversmes 95.pantā un 96.pantā nostiprinātās tiesības.

[7.12] Tā kā tiesa nav pienācīgi izskatījusi lietu, pieteicējs apstrīd arī spriedumā pausto par mantisko zaudējumu atlīdzināšanas pamata neesamību.

[8] Ministrija paskaidrojumā norādījusi, ka pieteicēja apelācijas sūdzību uzskatāma par nepamatotu, bet pieteikums noraidāms. Paskaidrojumā norādīts turpmākais.

[8.1] Dienests rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktus piemērojis kopsakarā Pārvaldības likuma 7.^{3} panta otro un trešo daļu. Proti, šī panta otrā daļa noteic, ka, ja amatpersona nav ieguvusi vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, kas nepieciešams amata pienākumu pildīšanai, tas ir pietiekams pamats uzskatīt, ka attiecīgā persona neatbilst veicamajam amatam. Savukārt šī panta trešā daļa paredz, ka, ja darba devējam normatīvajos aktos paredzēto prasību dēļ nav iespējams pārcelt amatpersonu citā piemērotā amatā vai nodrošināt viņa amata pienākumu veikšanu attālināti, darba devējam ir tiesības līdz brīdim, kad amatpersona iegūst vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, atstādināt viņu no amata vai noteikt dīkstāvi darbinieka vainas dēļ. Tātad secināms, ka dienestam bija tiesības pieteicējam noteikt dīkstāvi.

[8.2] Valsts civildienesta likums neietver visas ierēdnim noteiktās prasības un pienākumus, bet gan vispārīgi, cita starpā, regulē attiecības starp valsti un ierēdni. Ierēdnim papildus Valsts civildienesta likuma norādītajam nepieciešams ievērot arī citos speciālos tiesību aktos norādītos pienākumus un nosacījumus, tā kā tas konstatējams attiecībā uz Pārvaldības likumu. Valsts civildienesta likums neveido izsmeļošu sarakstu ar ierēdnim noteiktajām prasībām un pienākumiem, tādēļ citā tiesību aktā noteikts ierēdņa pienākums nevar tikt uzskatīts par Valsts civildienesta likumam pretrunā esošu.

[8.3] Sākotnējā lēmuma un pārsūdzētā lēmuma pamatojumā nav ticis piemērots ne rīkojums par darba organizāciju, ne noteikumu Nr.662 24. un 25.punkts. Attiecīgi rīkojuma par darba organizāciju tiesiskumam nav izšķirošas nozīmes, lai izskatītu lietu atbilstoši pieteikuma priekšmetam.

[8.4] Tiesa sprieduma 11.punktā piemērojusi atsauces uz noteikumu Nr.662 24. un 25.punktu nevis tādēļ, lai attaisnotu rīkojumu par darba organizāciju, bet gan tādēļ, lai skaidrotu to, ka dienestam bija tiesības pirms rīkojuma spēkā stāšanās brīža noteikt, kādiem darbiniekiem darba vai amata pienākumu pildīšanai ir nepieciešams vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts.

[8.5] Rīkojums bija vispārējais administratīvais akts, kura 5.2. un 5.3.apakšpunktus atbilstoši likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 20.pantam pieteicējam bija iespējams pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā tā spēkā esības laikā, kā arī viena mēneša laikā pēc īpašā tiesiskā režīma atcelšanas. Minētās tiesības pieteicējs nav izmantojis. Attiecīgi šīs lietas ietvaros jautājums par attiecīgo rīkojumu apakšpunktu pamatotību un samērīgumu tiesai nebija vērtējams. Rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktu pamatotības un samērīguma kontrole nebija ne ministrijas, ne dienesta kompetencē. Dienestam un ministrijai kā valsts pārvaldes iestādēm rīkojumā minētie nosacījumi bija obligāti piemērojami.

[9] Dienests paskaidrojumā norādījis, ka pieteicēja apelācijas sūdzību neatzīst. Paskaidrojumā norādīts turpmāk minētais.

[9.1] Pieteicējs kļūdaini uzskata, ka tikai Valsts civildienesta likumā iespējams noteikt ierēdņa atstādināšanas pamatus un tie tajā ir izsmeļoši uzskaitīti. Likumdevējs nav ierobežots atstādināšanas pamatus noteikt citos likumos, tai skaitā Pārvaldības likuma 7.^{3} panta trešajā daļā. Tieši Pārvaldības likuma 7.^{3} pants vērtējams kā speciālā tiesību norma attiecībā pret Valsts civildienesta likumu, jo regulē neikdienišķu un steidzami risināmu dzīves situāciju.

[9.2] Pieteicējs netika atstādināts no amata, bet viņam tika noteikta dīkstāve bez darba samaksas saglabāšanas. Tāpēc Valsts civildienesta likuma 39.pants dīkstāves noteikšanas pamatojumā nav izmantots un uz lietu neattiecas.

[9.3] No rīkojuma par darba organizāciju 1.punkts nebija piemērojams. Šī iemesla dēļ tas nav izmantots kā pamatojums dienesta rīkojumam, līdz ar to rīkojuma par darba organizāciju spēkā esamībai nav nozīmes administratīvās lietas izskatīšanā. Rīkojums par darba organizāciju nav devis pieteicējam paļāvību turpināt darbu /amata nosaukums/ amatā pēc 2021.gada 15.novembra bez vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta.

[9.4] Dienesta kompetencē nebija pārvērtēt Ministru kabineta rīkojuma samērīgumu un tiesiskumu,

Motīvu daļa

[10] Pārbaudījusi lietas materiālus kopsakarā ar lietas dalībnieku argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

Administratīvā apgabaltiesa arī atzīst, ka pirmās instances tiesa pamatā ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, pareizi identificējusi un piemērojusi tiesību normas, tiesas spriedumā norādītā motivācija ir pareiza un pietiekama (izņemot šā sprieduma 6.6.punktu), tādēļ Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu tai pievienojas un izvērstāku argumentāciju nenorāda.

Par apelācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem Administratīvā apgabaltiesa norāda turpmāko.

[11] Pieteicējs norādījis, ka ir pārkāpts Administratīvā procesa likuma 11.pantā nostiprinātais likuma atrunas princips, jo pieteicējam bez tiesību normās noteikta pamatojuma noteikta dīkstāve.

Dienesta rīkojums izdots, pamatojoties uz rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktu, Pārvaldības likuma 7.^{3} panta otro un trešo daļu, Valsts civildienesta

likuma 2.panta ceturto daļu, Darba likuma 74.panta otro daļu.

Pieteicēja ieskatā minētās tiesību normas neregulē gadījumus, kad ierēdnim nosaka dīkstāvi viņa vainas dēļ.

Kā jau to norādījusi pirmās instances tiesa (*šā sprieduma 6.8.punkts*), tiesisko un faktisko seku ziņā nav nozīmes, vai pieteicējs ir atstādināts, vai arī viņam noteikta dīkstāve. Līdz ar to apstāklim, ka rīkojuma 5.2.apakšpunktā minēta atstādināšana nevis dīkstāve nav izšķirošas nozīmes likuma atrunas principa nozīmē.

[12] Pieteicējs ir norādījis, ka Pārvaldības likuma 7.^{3} panta otrā daļa ir pretrunā ar speciālo tiesību normu, proti, Valsts civildienesta likumu un tajā noteiktajām ierēdņa amata un ierēdņa pamatpienākumu prasībām, kurās nav ietverta obligāta prasība veikt medicīniskas manipulācijas, ievadot savā organismā recepšu zāles, kuru iedarbība ilgtermiņā nav pienācīgi izpētīta, tām izsniegta terminēta tirdzniecības atļauja ar nosacījumiem un par kuras uzraudzības procesā apkopoto un oficiāli atspoguļoto datu patiesumu pieteicējam ir pamatotas šaubas.

Apgabaltiesas ieskatā pieteicēja arguments nav pamatots, jo Valsts civildienesta likums, kā jau to pamatoti norādījusi ministrija, nenosaka izsmeļošu ierēdņa pienākumu un prasību uzskaitījumu. Pieteicējam kā ierēdnim ir saistošas arī citos normatīvajos aktos noteiktās tiesiskās prasības. Tādējādi apgabaltiesa nesaskata, ka prasība, kas noteikta Pārvaldības likuma 7.^{3} panta otrajā daļā būtu pretrunā kādai no Valsts civildienesta likumā noteiktajām tiesību normām. Savukārt pieteicēja argumenti par vakcīnu drošumu atsevišķi tiks vērtēti turpmākajos punktos.

[13] Pieteicējs apelācijas sūdzībā uzsvēris, ka rīkojums par darba organizāciju nav spēkā, jo tā pamatā ir noteikumu Nr.662 24.punkts, kas saskaņā ar minētā rīkojuma 3.punktu ārkārtējās situācijas laikā nebija piemērojams. Arī spriedumā norādītais noteikumu Nr.662 25.punkts ārkārtējās situācijas laikā nebija piemērojams.

Apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa, atsaucoties uz noteikumu Nr.662 24.2. un 24.4.apakšpunktu, ir norādījusi, ka dienestam bija tiesības pirms rīkojuma noteikt, kādiem darbiniekiem darba vai amata pienākumu pildīšanai ir nepieciešams vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts (šā sprieduma 6.6.punkts).

Rīkojums tika pieņemts un stājās spēkā 2021.gada 9.oktobrī. Tā 3.punktā bija noteikts, ka noteikumu Nr.622 24. un 25.punkts nav piemērojams ārkārtējās situācijas laikā (no 2021.gada 11.oktobra līdz 2022.gada 11.janvārim).

Ņemot vērā minēto, pirmās instances tiesas sprieduma 6.6.punktā izdarītais secinājums nav pareizs. Taču, tā kā rīkojuma 5.3.apakšpunkts noteica, ka valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieki un amatpersonas no 2021.gada 15.novembra savus darba pienākumus var veikt tikai tad, ja viņiem ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts, tad minētā kļūda neietekmē sprieduma rezultātu, jo ne dienesta rīkojums, ne pārsūdzētais lēmums nav pamatots ar noteikumu Nr.662 24. vai 25.punktu, vai arī rīkojumu par darba organizāciju. Tas neietekmē arī pirmās instances tiesas secinājumus par pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu.

[14] Pārējie pieteicēja argumenti ir saistīti ar rīkojuma tiesiskuma izvērtējumu. Pieteicējs pēc būtības ir norādījis, ka Ministru kabinetam nav bijusi deleģējuma un kompetence noteikt rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktā norādītos ierobežojumus, pieteicējs uzskata, ka ar izraudzīto ierobežojumu nav iespējams sasniegt leģitīmo mērķi, kā arī ierobežojums nav samērīgs. Ņemot vērā, ka Senāts 2023.gada 31.maija sprieduma lietā Nr.SKA-364/2023, kurā strīds bija par rīkojuma 5.3.apakšpunkta tiesiskumu, savā 2023.gada 31.maija spriedumā ir izvērtējis līdzīgus argumentus kā pieteikumā un apelācijas sūdzībā norādījis pieteicējs, apgabaltiesa sprieduma pamatošanai cita starpā izmantos tajā paustās atziņas.

[15] Pieteicēja ieskatā Ministru kabinets ar rīkojumu ir pārsniedzis savu deleģējumu un kompetences robežas, nosakot ierobežojumus, kas izriet no rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunkta. Pieteicējs uzsvēris, ka viņam pret paša gribu jāveic medicīniskās manipulācijas ar medikamentu.

Apgabaltiesas konstatē, ka rīkojuma 5.3.apakšpunkts nenoteica obligātu pienākumu valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbiniekiem un amatpersonām līdz 2021.gada 15.novembrim vakcinēties, iegūt vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, kā arī neparedzēja piespiedu pienākumu vakcinēties. Ne no rīkojuma, ne no tiesību normām neizriet piespiedu vakcinācija – vakcīnas ievadīšana personas organismā pret tās gribu. Proti, pieteicējs varēja izvēlēties nevakcinēties, bet šādas izvēles gadījumā viņam bija jārēķinās ar tiesiskajām sekām – ierobežojumu veikt darba pienākumus. Apgabaltiesa nevar piekrist, ka ar rīkojumā noteikto strīdus ierobežojumu tiktu aizskartas pieteicēja Satversmes 95.pantā nostiprinātās pamattiesības.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa savā praksē ir atzinusi, ka Covid-19 vīrusa radītais apdraudējums sabiedrības veselībai bija ļoti nopietns, un jāņem vērā, ka zināšanas par vīrusa īpašībām un bīstamību pandēmijas sākumposmā bija ļoti ierobežotas un tādēļ valstīm bija ātri jāreaģē šajā laikposmā. No tā izriet, ka attiecībā uz šo lietu tiesai jāņem vērā konkurējošās intereses ļoti sarežģītajā pandēmijas kontekstā un jo īpaši pozitīvo pienākumu, kas uzlikts Cilvēktiesību konvencijas dalībvalstīm aizsargāt to jurisdikcijā esošo personu dzīvību un veselību (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022.gada 5.septembra spriedums lietā „Affaire Communaut? genevoise d'action syndicale (CGAS) c. Suisse", iesnieguma Nr.21881/20, 84.punkts*).

Valstij ir plaša rīcības brīvība, nosakot obligāto vakcinācijas pienākumu, lai aizsargātu gan indivīda, gan sabiedrības veselību. Veselības aprūpes politikas jautājumi principā ietilpst valsts iestāžu rīcības brīvības robežās, jo tās vislabāk spēj izvērtēt prioritātes, resursu izmantošanu un sociālās vajadzības (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2021.gada 8.aprīļa spriedums lietā „Vavrička and Others v. the Czech Republic", iesnieguma Nr.47621/13, 274.punkts*). Tiesa arī uzsvēra, ka šai rīcības brīvībai ir jābūt plašai (*turpat, 280.punkts*).

Senāts ir atzinis, ka rīkojuma 5.3.apakšpunktā noteiktais ierobežojums ir noteikts saskaņā ar likumu, proti, likuma atrunas princips ir ievērots. Izvērtējot likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 2., 4.pantu un 5.pantu, Senāts secinājis, ka Ministru kabinets ir deleģēts izsludināt ārkārtējo situāciju valsts apdraudējuma gadījumā, tostarp, ja būtiski apdraudēta cilvēku veselība un dzīvība. Minētā tiesiskā režīma laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot valsts pārvaldes un pašvaldības institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus (*S e n ā t a 2023.gada 31.maija sprieduma lietā Nr.SKA-364/2023, ECLI:LV:AT:2023:0531.A420247221.20.S. 9.punkts*).

Likuma „Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 8.panta pirmā daļā ir uzskaitītas Ministru kabineta tiesības, izsludinot ārkārtējo situāciju, noteikt konkrētus ierobežojumus, savukārt panta otrā daļa pilnvaro Ministru kabinetu papildus tiem noteikt arī citus konkrētajā ārkārtējā situācijā nepieciešamos pasākumus (*turpat, 11.punkts*).

Arī Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta otrā daļa noteic, ka Ministru kabinets nosaka epidemioloģiskās drošības pasākumus atsevišķu infekcijas slimību izplatības ierobežošanai. Saskaņā ar minētā likuma 3.panta pirmās daļas 3.punktu epidemioloģiskā drošība ietver arī iedzīvotāju vakcināciju. Tādējādi Ministru kabineta kompetencē ir noteikt epidemioloģiskās drošības pasākumus (tai skaitā iedzīvotāju vakcināciju) infekcijas slimību izplatības ierobežošanai.

Ievērojot minētās tiesību normas un piesardzības principu, Senāts atzinis, ka tieši Ministru kabineta ziņā ir nodrošināt līdzsvaru starp veselības aizsardzības konstitucionālās vērtības mērķi un visām personām, kas dzīvo valsts teritorijā, piešķirto tiesību un brīvību ievērošanu. Ministru kabinets,

ņemot vērā Covid-19 pandēmijas dinamiku, paredzamo vakcinācijas kampaņas tempu un jaunu, lipīgāku vīrusa variantu parādīšanos, bija novērtējis, ka joprojām pastāv ievērojams epidēmijas izplatīšanās risks. Līdz ar to tieši Ministru kabinets varēja novērtēt, kāda apjoma ierobežojumus nepieciešams ieviest šādā situācijā, un izdot attiecīgu vispārīgo administratīvo aktu apdraudējuma novēršanai (*turpat, 15.punkts*).

Ievērojot minēto, pieteicēja arguments par to, ka Ministru kabinets nevar noteikt rīkojuma 5.3.apakšpunktā vai 5.2.apakšpunktā minēto ierobežojumu, nav pamatots. Šāds deleģējums atbilstoši Senāta tiesību normu interpretācijai izriet jau no minētā tiesiskā regulējuma. Kā to atzinis Senāts, apstāklis, ka minētajās tiesību normās likumdevējs nav tiešā tekstā paredzējis Ministru kabinetam tiesības izdot vispārīgo administratīvo aktu, neierobežo Ministru kabinetu izdot šādu administratīvo aktu, lai ieviestu drošības pasākumus infekcijas slimības izplatības ierobežošanai pandēmijas laikā. Šādas tiesības Ministru kabinetam izriet arī no šā sprieduma iepriekšējos punktos minētās kompetences rīkoties ārkārtējās situācijas laikā, lai novērstu attiecīgo apdraudējumu (*turpat, 12.punkts*).

[16] Pieteicējs apelācijas sūdzībā uzsvēris, ka iespēja, ka darbinieks pēkšņi varētu doties darbnespējā, nevar būt iemesls atstādināšanai no darba pienākumu veikšanas.

Senāts ir atzinis, ka ierobežojuma leģitīmie mērķi ir citu cilvēku tiesību aizsardzība (apturēt straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazināt novēršamo mirstību, nodrošināt svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību) un demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība (nodrošināt svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību - vērsts gan uz citu cilvēku tiesību aizsardzību, gan demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzību) (*Senāta 2023.gada 31.maija sprieduma lietā Nr.SKA-364/2023, ECLI:LV:AT:2023:0531.A420247221.20.S, 20.punkts*).

Valsts un pašvaldību institūcijas, arī kapitālsabiedrības, tiek veidotas, lai nodrošinātu valsts funkciju izpildi un sniegtu iedzīvotājiem nepieciešamos pakalpojumus. Ir būtiski, lai arī ārkārtējās situācijas laikā valsts un pašvaldības turpinātu pildīt svarīgas valsts funkcijas un nepārtrauktu sniegt pakalpojumus. Minētais ir saistīts ar citu cilvēku tiesību aizsardzību (piemēram, tiesībām saņemt medicīnisko palīdzību, tiesībām uz izglītību, aizsardzību pret noziedzīgiem nodarījumiem, palīdzību ugunsgrēka gadījumā, sabiedriskā transporta pakalpojumiem u. c.). Vienlaikus tas attiecas arī uz demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzību.

Demokrātiskas valsts iekārtu raksturo valsts varas sadalījums trijos tās atzaros, proti, likumdevēja varā, izpildvarā un tiesu varā. Izpildvaras uzdevums ir visas sabiedrības interesēs īstenot dzīvē tos mērķus, ko likumdevējs ietvēris normatīvajos aktos (*Satversmes tiesas 2003.gada 18.decembra sprieduma lietā Nr.2003-12-01 9.punkts*). Tāpēc visas sabiedrības interesēs ir nodrošināt, ka valsts un pašvaldības institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieki un amatpersonas ir spējīgi veikt savus pienākumus. Satversmes 1.pantā nostiprinātais demokrātijas princips citastarp prasa valsts funkcijas īstenot atbilstoši demokrātiskas un tiesiskas valsts principiem. Valsts pārvaldes uzdevums ir īstenot šos principus dzīvē. Ierēdņi, kas nespēj izprast un īstenot šos principus, diskreditē valsti kopumā, līdz ar to mazinot valsts iedzīvotāju uzticību savai valstij un tās demokrātiskajai iekārtai (sal. *Satversmes tiesas 2007.gada 10.maija sprieduma lietā Nr.2006-29-0103 18.punkts*).

Tādējādi arī ierobežojuma leģitīmie mērķi ir tiešā mērā vērsti gan uz citu cilvēku tiesību aizsardzību, gan demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzību.

[17] Pieteicējs apelācijas sūdzībā norādījis, ka rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktā noteiktie ierobežojumi nav samērīgi, proti, ar tiem nevar sasniegt leģitīmo mērķi, jo vakcinācija nenovērš personas no koronavīrusa pārnešanas vai saslimšanas ar to.

Samērīguma izvērtējuma tests sastāv no trīs jautājumiem, proti, 1) vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; un 3) vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (piemēram, *Satversmes tiesas 2007.gada 16.maija sprieduma lietā Nr.2006-42-01 11.punkts, 2018.gada 26.aprīļa sprieduma lietā Nr.2017-18-01 21.3.punkts*).

No rīkojuma 5.3.apakšpunkta izriet pienākums vakcinēties tikai tiem darbiniekiem, kas strādā valsts un pašvaldību institūcijās (tai skaitā kapitālsabiedrībās), proti, tas skar valsts un pašvaldības institūciju darbinieku pamattiesības. Savukārt personu loks, kuru pamattiesības uz veselību aizsargā aplūkotais tiesību ierobežojums, ir ievērojami plašāks un aptver sabiedrību kopumā. Attiecīgi pamattiesību ierobežojuma samērīguma kontekstā šajā lietā ir jāsamēro pieteicējam radītie Satversmes 96. (tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību) un 106.pantā (tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai) minēto pamattiesību ierobežojumi ar citām konstitucionālajām vērtībām – citu cilvēku tiesībām uz veselību (*Senāta 2023.gada 31.maija sprieduma lietā Nr.SKA-364/2023, ECLI:LV:AT:2023:0531.A420247221.20.S, 22.punkts*).

Satversmē ir iekļautas tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos, taču jāņem vērā, ka saskaņā ar ANO Starptautisko paktu par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām ikvienam cilvēkam ir cilvēktiesības uz darbu, kas ietver ne tikai iespēju brīvi izvēlēties nodarbošanos (6.pants), bet arī tiesības uz drošiem un veselībai nekaitīgiem darba apstākļiem (7.panta „b" punkts). Līdz ar to darba ņēmēju aizsardzība ir attiecīgās valsts pienākums (sk. *Prof King J., Prof Luiz Motta Ferraz O. L. M., Legal, Constitutional, and Ethical Principles for Mandatory Vaccination Requirements for Covid-19, pieejams: https://lexatlas-c19.org/vaccination-principles/*).

Jāņem vērā, ka ārkārtējās situācijas laikā darbavietas tika uzskatītas par vienu no nozīmīgākajiem sabiedrības mikrovides slimības pārnēsāšanas lokalizācijas punktiem (*turpat, 24.punkts*). Rīkojuma 5.3.apakšpunkta viens no leģitīmajiem mērķiem ir nodrošināt svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu, ko reāli veic cilvēki, nepārtrauktību. Līdz ar to ir tikai loģiski un pamatoti, ka vakcinēšanās pienākumus noteikts tieši tām personām, kas realizē valsts funkcijas un pakalpojumus.

[17.1] Senāts ir atzinis, ka vakcinācija ir piemērots līdzeklis leģitīmā mērķa sasniegšanai. Pamatojoties uz valdošo zinātnisko pasaules uzskatu, Pasaules Veselības organizācija un citas pasaules institūcijas un organizācijas 2021.gadā rīkoja kampaņu par pēc iespējas plašāku vakcināciju pret Covid-19, jo tikai vakcinācija spēja ierobežot epidēmiju un samazināt tās negatīvās sociālās un ekonomiskās sekas. Šeit jāņem vērā publiski pieejamā informācija un dati, kas tajā laikā bija pieejami, ka inficēšanās varbūtība pēc vakcinācijas ir mazāka un ka, pat ja tā notiek, slimības gaita parasti ir vieglāka (*turpat, 25.punkts*).

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka starp Līgumslēdzējām pusēm pastāv vispārēja vienprātība, ko stingri atbalsta specializētās starptautiskās organizācijas, ka vakcinācija ir viens no veiksmīgākajiem un rentablākajiem veselības aizsardzības pasākumiem un ka katrai valstij būtu jācenšas panākt pēc iespējas augstāku vakcinācijas līmeni savu iedzīvotāju vidū (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2021.gada 8.aprīļa spriedums lietā „Vavřička and Others v. the Czech Republic", iesnieguma Nr. 47621/13, 277.punkts*).

Arī citu valstu konstitucionālās tiesas ir norādījušas, ka obligātā vakcinācija aizsargā indivīdu pret inficēšanos un apkārtējo sabiedrību un sabiedrību kopumā pret epidēmiju rašanos. Dažādu epidēmiju izraisītas infekcijas rada augstu risku personu dzīvībai vai vismaz veselībai. Tāpēc epidēmijas pasākumu, tostarp obligātās vakcinācijas, mērķis izriet no tiesību uz dzīvību institucionālās aizsardzības aspekta, t. i., no valsts pienākuma aizsargāt dzīvību (*Ungārijas Konstitucionālās tiesas 2021.gada 30.novembra lēmuma Nr.3537/2021 (XII. 22.) AB 49.punkts*).

Pieteicējs apelācijas sūdzībā paudis bažas par vakcīnu drošumu.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 31.marta Regulas (EK) Nr.726/2004, ar ko nosaka cilvēkiem paredzēto un veterināro zāļu reģistrēšanas un uzraudzības Savienības procedūras un izveido Eiropas Zāļu aģentūru, 14.-a panta 1.punkts paredz, ka pienācīgi pamatotos gadījumos nolūkā apmierināt pacientu neapmierinātās medicīniskās vajadzības tirdzniecības atļauju zālēm, kuru mērķis ir ārstēt, novērst vai medicīniski diagnosticēt

slimības, kas stipri novājina vai apdraud dzīvību, var piešķirt pirms visaptverošu klīnisko datu iesniegšanas ar noteikumu, ka ieguvums no attiecīgo zāļu tūlītējas pieejamības tirgū atsver risku, kas saistīts ar to, ka joprojām ir nepieciešami papildu dati. Ārkārtas situācijās šādu zāļu tirdzniecības atļauju var piešķirt arī tad, ja nav nodrošināti visaptveroši pirmsklīniskie vai farmaceitiskie dati.

Vakcīna tiek reģistrēta jeb apstiprināta tikai tad, ja ir saņemti uzticami zinātniski pierādījumi, ka tā atbilst visām Eiropas Savienības prasībām par vakcīnu iedarbīgumu, drošumu un kvalitāti. Visas Covid-19 vakcīnas, kas ir saņēmušas reģistrācijas atļauju Eiropas Savienībā, ir pārbaudītas, ar tām ir veikti visi nepieciešamie klīniskie pētījumi par drošumu un efektivitāti, kuru rezultātus ir izvērtējusi un apstiprinājusi Eiropas Zāļu aģentūra. Pēc jebkuras zāļu reģistrēšanas Eiropas Savienībā, Eiropas Zāļu aģentūra un katras Eiropas Savienības dalībvalsts zāļu aģentūras turpina rūpīgi uzraudzīt to drošumu. turklāt Covid-19 vakcīnu uzraudzība tiek veikta ievērojami intensīvāk, nekā citām zālē, lai nodrošinātu jaunas drošuma informācijas ātru identificēšanu, apkopošanu un analīzi. Latvijā arī netiek veikts neviens klīniskais pētījums saistībā ar Covi-19 vakcīnām, tādēļ personas, kuras vakcinējas, arī nepiedalās nekādā klīniskā pētījumā. Pieteicējs nav norādījis objektīvus apsvērumus vai konkrētus normatīvo aktu pārkāpumus, kas liktu apšaubīt vakcīnu reģistrēšanas vai laišanas apgrozībā leģitimitāti. Visi lokāli ziņotie blakusparādību gadījumi tiek apstrādāti un iekļauti Eiropas dalībvalstu kopējā ziņojumu datubāzē *EudraVigilance*. Taču jāņem vērā, ka tajā parādās visi ziņotie gadījumi neatkarīgi no tā, vai to saistība ar konkrēto zāļu lietošanu ir apstiprinājusies vai nav. Eiropas Zāļu aģentūra publicē šos datus, lai sabiedrība, varētu piekļūt informācijai un arī uzraudzīt zāļu un vakcīnu drošumu. Taču informācija par ziņotajiem gadījumiem nenozīmē, ka zāles patiešām izraisītu attiecīgo nevēlamo efektu vai ka to lietošana nebūtu droša. Tikai visu pieejamo datu detalizēta novērtēšana un zinātniska izpēte ļauj izdarīt viennozīmīgus secinājumus par zāļu ieguvumu un risku. Gadījumā, ja tiek konstatēts nepieņemams drošuma apdraudējums, kas izmaina ieguvuma un riska samēru un padara to negatīvu, reģistrācija tiek apturēta. Tādējādi tiesai nerodas šaubas par vakcīnu reģistrāciju, laišanu apgrozībā un vakcīnu drošumu.

[17.2] Vērtējot, vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, secināms, ka nav tādu mazāk ierobežojošāku līdzekļu, ar kuriem leģitīmo mērķi varētu sasniegt tikpat efektīvi.

Pieteicējs apelācijas sūdzībā norādījis, ka viņš jau ilgā laika periodā pirms apstrīdētā lēmuma izdošanas savus darba pienākumus veica attālināti un to varēja turpināt arī pēc 2021.gada 15.novembra.

Pieteicējs nav pilnībā norobežots no pārējiem sabiedrības locekļiem, arī strādājot ilgu laika posmu attālināti. Senāts, izvērtējot līdzīgus apsvērumus, ir secinājis, ka attālinātā darba iespējas apvienojumā ar prasību vakcinēties ir efektīvākais līdzeklis leģitīmā mērķa sasniegšanai un ka konkrētajā lietā nav konstatējams, ka Ministru kabineta rīkojuma leģitīmo mērķi tikpat efektīvi var sasniegt ar pieteicēju norādīto mazāk ierobežojošo līdzekli – attālinātu darba pienākumu izpildi (*Senāta 2023.gada 31.maija sprieduma lietā Nr. SKA-364/2023, ECLI:LV:AT:2023:0531.A420247221.20.S. 27.punkts*).

[17.3] Pieteicēja ieskatā valsts rīkojuma 5.2. un 5.3.apakšpunktā ir noteikusi nesamērīgu pienākumu. Pieteicējs uzskata, sabiedrība negūst labumu no šāda pieteicēja tiesību ierobežojuma.

Vērtējot, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu, jāņem vērā, ka pieteicējam netika noteikta piespiedu vakcinācija. Rīkojuma 5.3.apakšpunkts ir vērtējams kā epidemioloģiskās drošības pasākums, kuru Ministru kabinets bija pilnvarots noteikt infekcijas slimības izplatības ierobežošanai, nevis kā obligātu Ministru kabineta 2000.gada 26.septembra noteikumu Nr.330 „Vakcinācijas noteikumi" izpratnē. Rīkojuma 5.3.apakšpunkts paredz vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu kā priekšnoteikumu darba pienākumu veikšanai, bet persona var nevakcinēties, šādas izvēles gadījumā rēķinoties ar tiesiskajām sekām – ierobežojumu no 2021.gada 15.novembra veikt darba pienākumus valsts vai pašvaldības iestādē. Proti, vakcinācija nav obligāta, jo personai ir izvēle – vakcinēties vai to nedarīt, vienlaikus ņemot vērā Ministru kabineta izvirzītās prasības atsevišķu darba pienākumu veikšanai.

Senāts ir norādījis, ka, vērtējot, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par līdzpieteicēju tiesībām nodarīto kaitējumu, jāņem vērā arī ierobežojuma ilgums. Atbilstoši rīkojuma anotācijai šie pasākumi bija plānoti uz laika posmu no 2021.gada 8.oktobra uz trīs mēnešiem – laikposmu, kurā Ministru kabinets uzskatīja, ka pastāv būtisks epidēmijas izplatīšanās risks sakarā ar jaunu, lipīgāku vīrusa variantu parādīšanos. Konkrētais ierobežojums – pienākums vakcinēties – tika piemērots noteiktā laika posmā, respektīvi, ārkārtas situācijas laikā. Ministru kabineta rīkojuma 5.3.apakšpunktā ietvertie priekšnoteikumu darba pienākumu veikšanai uztverami vien kā nodarbinātības pagaidu ierobežojumi (*Senāta 2023.gada 31.maija sprieduma lietā Nr.SKA-364/2023, ECLI:LV:AT:2023:0531.A420247221.20.S. 28.punkts*).

Ievērojot minēto, Administratīvās apgabaltiesas ieskatā pieteicējam bija jāapzinās, ka, neiegūstot pārslimošanas vai vakcinācijas sertifikātu, viņš nevarēs noteiktu laika periodu veikt dienesta pienākumus iestādē. Pieteicējam uzliktais ierobežojums ir pretnostatāms visas sabiedrības ieguvumam – Covid-19 infekcijas izplatības mazināšanai, veselības aprūpes sistēmas pārslodzes novēršanai un valsts pārvaldes funkciju nepārtrauktības nodrošināšanai. Ar leģitīmo mērķi aizsargātās tiesības un intereses ir būtiskas plašākam personu lokam. Prasība vakcinēties tika noteikta objektīvu interešu un vajadzību nodrošināšanai. Tādējādi Ministru kabineta rīkojumā ietvertie ierobežojumi attiecībā uz Satversmes 96. un 106.pantā minētajām tiesībām, kā arī Ministru kabineta rīkojumā paredzētās sekas nevakcinēšanās gadījumā, nav radījušas nesamērīgu iejaukšanos pieteicēja pašnoteikšanās tiesībās un tiesībās brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu.

[17.4] Apkopojot minēto, Administratīvā apgabaltiesa uzskata, ka Ministru kabinets ir rīkojies savas kompetences un deleģējuma ietvaros, ārkārtējās situācijas laikā nosakot leģitīmajām mērķim atbilstošu un samērīgu tiesību ierobežojumu noteiktai personu grupai, kas realizē valsts funkcijas. Tādējādi arī pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots.

[18] Pamatojoties uz visu iepriekš minēto, pieteicēja pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu daļā par Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2022.gada 7.janvāra lēmuma Nr.1-17/185 atzīšanu par prettiesisku un mantisko zaudējumu – dīkstāves laikā negūto ienākumu – atlīdzināšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente S.Kanenberga

Tiesneši I.Juhņeviča-Knoka

V.Poķis